Renesans

Echa reformacji
- „Krótka rozprawa między trzema osobami" Mikołaj Rej
  - duchowieństwo
    - -nadużywanie alkoholu
    - -lenistwo
    - -handel odpustami
    - -zaniedbywanie obowiązków
  - szlachta
    - -przekupna
    - -dba o swój interes
    - -brak zgodności
    - -obojętność na losy ojczyzny
- reformacja - była reakcją na negatywne zjawiska, które miały miejsce w katolickiej hierarchi kościelnej

Podstawowe informacje
- hasła
  - „ad fontes" - powrót do korzeni; do źródeł
  - „Człowiekiem jestem i nic co ludzkie nie jest mi obce" - Terencjusz
  - „carpe diem" - chwytaj dzień
  - „non omnis moriar" - nie wszystek umrę; artysta zyskuje nieśmiertelność dzięki swojej twórczości
- sztuka
  - -ład
  - -harmonia
  - -statyczność
  - -symetria
  - -akcentowanie linii prostej i kształtów
  - -przewaga barw jasnych, spokojnych i ciepłych
- czas trwania: 1543 (wydanie „De Revolutionibus" M. Kopernika) - 1584 (śmierć J. Kochanowskiego)
- filozofia
  - stoicyzm
  - epikureizm
  - humanizm

Renesansowy wizerunek kobiety
- -nazywane białowłosymi lub niewiastami
- -obiekt westchnień i miłości
- -symbol harmonii piękna i cnoty
- zaokrąglone rysy twarzy, duże oczy, wąskie usta, szczupłe policzki
- „Sonety do Laury" Francesco Petrarca
  - -idealizacja piękna kobiety
  - -oszałamiająca uroda
  - -niespełniona miłość do niej
  - -kobieta nie zwraca uwagi na uczucia kierowane w jej stronę

Retoryka
- argumenty
  - -logiczne
  - -emocjonalne
  - -oparte na wiedzy i doświadczeniu
- środki retoryczne
  - tropy
    - -metafory
    - -porównania
    - -hiperbole
  - figury retoryczne
    - -powtórzenia
    - -pytania retoryczne
    - -apostrofy
    - -wykrzyknienia
- docere, movere, delectare
- królowa nauk wyzwolonych
- ars bene dicendi -sztuka dobrego mówienia

„Treny" Jan Kochanowski
- ojciec
  - -tęsknota za zmarłym dzieckiem
  - -cierpienie
- filozof
  - -zainteresowanie losem człowieka („Tren X")
  - -nie określa swojej władzy
  - -kryzys wiary w rozum, cnotę, pobożność
- nawiązanie „Urszula Kochanowska" Bolesław Leśmian
  - -tęskonota za miejscem urodzenia
  - -chęć powrotu
  - -Bóg nie jest w centrum, tylko rodzina
  - -niebo nie jest nagrodą
  - -lęk przed Bogiem

„Fraszki" Jan Kochanowski
- „Do gór i lasów"
  - motyw autobiograficzny
  - przywoluje wydarzenia, które się mu przytrafiły
- motyw autotematyczny
  - refleksje na temat życia
- motyw Theatrum Mundi
  - „O żywocie ludzkim"
  - -człowiek jako marionetka, aktor
  - -Bóg jako reżyser, widz
- filozofia
  - „Do gór i lasów" - carpe diem

„Pieśni" Jan Kochanowski
- filozofia stoicka
  - „Pieśń IX"
  - -akceptacja swojego losu
- filozofia epikurejska
  - „Pieśń X.X
  - "Miło szaleć, kiedy czas ku temu"
- złoty środek
  - „Pieśń IX"
  - -akceptacja niewiedzy swojego losu
  - -chęć zabawy, mimo nieznanego losu
- motyw mitologiczny
  - „Pieśń IX" - Fortuna (mitologia rzymska)

William Szekspir
- dramat szekspirowski
  - Cechy
    - -zawodowi aktorzy
    - -otwarta kompozycja
    - -łączenie komizmu z tragizmem (groteska)
    - -używanie języka potocznego
    - -podział na akty i sceny
    - -elementy fantastyczne
    - -wykorzystywanie muzyki
    - -role kobiece grali mężczyźni
  - dramat szekspirowski a tragedia antyczna
    - -w tragedii antycznej mogło występować tylko trzech aktorów, w dramacie większa liczba
    - -dramat jest podzielony na akty i sceny, tragedia antyczna była bardziej rozbudowana
    - -w tragedii zasada trzech jedności, w dramacie odjęście od tego
- „Makbet"
  - tragizm
    - -dąży do władzy
    - -żona - osoba, która namawia go do złego
    - -zbrodnia
    - -koszmary spowodowane zbrodnią
    - -kolejne zbrodnie
    - -tyrania
    - -śmierć
- „Hamlet"
  - motyw władzy
    - -Klaudiusz zabił swojego brata, aby zająć miejsce na tronie
    - -utrata głosu sumienia
    - -kolejne próby zabójstwa osób, które zagrażają mu w prowadzeniu rządów
    - -pragnienie stabilizacji powoduje śmierć wielu osób
    - -śmierć spowodowana brakiem przemyślenia swoich działań i niemoralnego postepowania
  - tragizm
    - Hamlet po śmierci ojca próbuje dowiedzieć się kto jest mordercą. Jego zachowanie powoduje wiele przykrych sytuacji, w tym jego śmierć.

Wzorce osobowe
- patriota
  - "Pieść o spustoszeniu Podola" Jan Kochanowski
    - -mężny
    - -odważny
    - -rozpacza nad stratą
    - -nawołujący do walki
    - -nienawidzi wrogów, którzy spustoszyli ziemię
  - „O poprawie Rzeczypospolitej" Andrzej Frycz Modrzewski
    - -osoba wierząca
    - -bogobojna
    - -uznaje wojnę sprawiedliwą
  - „Kazania sejmowe" Piotr Skarga
    - -uznaje ojczyznę jako matkę, okręt
    - („Gdy się z okrętem źle dzieje, gdy dziur jego nie zatykamy, gdy wody z niego nie wylewamy, gdy się o zatrzymanie jego nie staramy, gdy dla bezpieczności jego wszytkim, co w domu jest, nie pogardzamy: zatonie, i z nim my sami poginiemy.")
- poeta, uczony - doctus
  - „Do gór i lasów" Jan Kochanowski
    - -zna wartość wykształcenia, podróży i zabawy
    - -człowiek doświadczony
    - -carpe diem
  - „Pieśni" Jan Kochanowski
    - -dąży do osiągnięcia cnoty
    - -godnie przyjmujący szczęście i nieszczęście
- szalchcic
  - „Żywot człowieka poczciwego" Mikołaj Rej
    - -osoba wierząca
    - -robi wszystko, aby zostać zbawionym
    - -pokorny
    - -ma czyste sumienie
    - -dąży do cnoty
    - -musi znaleźć w życiu czas na odpoczynek
    - -ma być konsekwentny wobec swoich czynów
  - „Pieśń świętojańska o sobótce"
    - -ludzie pobożni
    - -uczciwi
    - -oracz
    - -ma czas na pracę i odpoczynek

Człowiek renesansu
- „Metamorfozy czasu" G. Poulet
  - -człowiek wszechstronny
  - -kieruje się rozumem
  - -człowiek w centrum świata
  - -spragniony wiedzy
  - -otwarty na zmiany
- - wszechstronnie uzdolniony
  - - posiada wiedzę z różnych dziedzin
- „O godności i wspaniałości człowieka" Gianozzo Manetti
  - -człowiek zbliża się do ideału
  - -człowiek to istota piękna i kształtna
  - -bliski aniołom
  - -potęga umysłu
  - -człowiek utalentowany
- „Mowa o godności człowieka" Giovanni Pico della Mirandola
  - -człowiek to najbardziej godna istota
  - -człowiek to wybraniec
  - -człowiek to istota szczęśliwa

„Książę" Niccolo Machiavelli
- motyw władzy
  - -sytuowanie zbrodni razem z działalnością umysłową
  - -złe postępowanie, gdy nie ma sprzeciwu obywateli, ponieważ są zastraszeni
  - -mordowanie, złe postępowanie narażające samego władcę na niebezpieczeństwo
- do władzy można dojść poprzez
  - różne działania związane z przestępczością
  - akceptację ze strony obywateli

Wieś jako arkadia
- „Pieśń świętojańska o sobótce" J. Kochanowski
  - -pochwała życia na wsi
  - -życie uczciwe, pobożne, bezpieczne
  - -czas na pracę, zabawę, odpoczynek
- arkadia- kraina, gdzie panuje spokój i szczęście

Antyutopia - społeczeństwo przyszłości rządzone przez dyktaturę, w którym jednostka zostaje zaniedbana przez tryby państwa totalitarengo
- -uniemożliwienie swobody myślenia
- -uproszczenie języka
- -pozbawienie słów nieprawomyślnego sensu
- nowomowa - cele
- Poeci Nowej Fali - „Określona Epoka" Stanisław Barańczak
  - zakwestionowanie nowomowy
  - -nieufność języka
  - -demaskowanie języka propagandy
  - -wrogiem jest gazeta

Sielanka - główny gatunek literatury pastoralnej, obejmuje utwory opisujące życie pasterzy, rolników, rybaków i myśliwych (przedstawiona przez Wergiliusza)

Antysielanka - przeciwieństwo sielanki (Teokryt - realia życia na wsi)
- „Żeńcy" Szymon Szymonowic
  - -trud pracy
  - -brak wyidealizowania
  - -konflikty

Utopia
- „Krytyka Utopii" J. Szacki
  - -niebezpieczeństwo
  - -brak samodzielności
  - -brak zmian
  - -zakaz posiadania własnych poglądów
- „Utopia" Tomasz Morus
  - -raj na ziemi
  - -panuje socjalizm
  - -równouprawnienie
  - -brak prześladowań religijnych
- „Utopia" W. Szymborska
  - -odpowiedzi na wszystkie pytania
  - -racjonalne myślenie
  - -sprzeczność z naturą człowieka, który chce odkrywać
  - -aspekty duchowe są nieważne

XMind | Trial Mode